

9 決まり文句 Frazeologie

I. Představení sebe sama ^{džiko šókai} 自己紹介

Představování sebe sama je aktem nastolení interpersonálních vztahů, tj. vztahů, které mají potenciálně delší trvání. Mluví se jím začleňuje do určité skupiny a stává se součástí jejího učí. Odehrává se proto často v konkrétních kolektivech. Představení má pevnou strukturu s variabilitou vybraných složek. Základní podoba je následující:

はじめまして、ヤン・チェルニーです。チェコからきました。どうぞよろしく。

Hadžimemašite, Jan Černý desu. Čeko kara kimašita. Dózo jorošiku.

‘Dovolte, abych se představil. Jsem Jan Černý. Pocházím z Česka. Těší mne.’

Varianty: ヤン・チェルニー です → ヤン・チェルニー といます
チェコ からきました → チェコ しゅっしんです
→ しゅっしんは チェコ です
どうぞよろしく → よろしくおねがいます
→ どうぞよろしくおねがいます

Před závěrečnou frází mohou být vloženy další informace o vlastní osobě.

II. Běžné denní pozdravy

Ve výčtu běžných denních pozdravů uvádíme pouze přibližné české ekvivalenty, doplňujeme též neformální tvary. Běžné denní pozdravy se typicky užívají vůči osobám, s nimiž máme nějakou standardní interakci či interpersonální vztah (kolegové, spolužáci, sousedé apod.).

おはようございます。 **Ohajó gozaimasu.** ‘Dobré ráno’

おはよう！ **Ohajó.**

Pozn.: Užívá se při prvním setkání daného dne (neformálně nemusí být vázán na ráno či dopoledne).

こんにちは。 **Konničíwa.** ‘Dobrý den’

Pozn.: Užívá se méně často než český ekvivalent. Bývá nahrazován jinými frázemi (viz Lekce II). Neužívá se mezi členy rodiny a členy kolektivu s frekventovaným stykem.

どうも。 **Dómo.**

Pozn.: Obecně neutrální fráze, může sloužit jako pozdrav.

こんばんは。 **Konbanwa.** ‘Dobrý večer’

Pozn.: Zdvořilý pozdrav v období večera (tj. od soumraku do hlubší noci).

しつれいします。 **Šicurei šimasu.** ‘S dovolením’

Pozn.: Užívá se též jako omluva, jako pozdrav při vstupu do „aktivního“ prostoru (*uči*) adresáta. Užívá se také při loučení při dřívějším opuštění nějaké společně realizované akce, často ve formách:

そろそろしつれいします。 *Sorosoro šicurei šimasu.*

おさきにしつれいします。 *O-saki ni šicurei šimasu.*

しつれいしました。 **Šicurei šimašita.** ‘Na shledanou’

Pozn.: Užívá se při opouštění „aktivního“ prostoru (*uči*) adresáta. Podobnou funkci má též fráze おじゃましました。 *O-džama šimašita.*

さようなら。 **Sajónara.**

Pozn.: Užívá se relativně zřídka. Typicky při loučení, po němž se nepředpokládá žádná další interakce v nejbližším období.

では、また。 **Dewa, mata.** ‘Tak zas někdy.’

じゃあ、また (ね)。 **Džá, mata (ne).**

Pozn.: Užívá se při loučení v důvěrném prostředí, po němž se očekává další brzké setkání.

おつかれさまでした。 **Ocukare-sama dešita.**

Pozn.: Užívá se ze strany *meue* vůči *mešita* při loučení na závěr „aktivní“ doby.

Ve frazeologickém inventáři japonštiny existují také komplementární pozdravy, jež se užívají při odchodu z domu (*uči*) do vnějšího světa. Komplementárně je užívá osoba setrvávající doma (*uči*) a osoba, jež realizuje aktivitu vně (*soto*). Typické se takto loučí děti (při odchodu do školy) či manžel (při odchodu do zaměstnání) s matkou či manželkou, která zůstává doma obstarávat domácnost.

Při odchodu

Manžel: いってきます。 **Itte kimasu.**

Manželka: 行ってらっしゃい。 **Itteraššai.**

Při návratu

Manžel: ただいま。 **Tadaima.**

Manželka: おかえりなさい。 **Okaeri nasai.**

おかえり。 **Okaeri.**

III. Běžné omluvy a poděkování

Výraz omluvy nemusí nutně vyjadřovat pocit viny. Někdy funguje jako prostředek udržování harmonických interpersonálních vztahů, případně má jiné funkce.

すみません。 *Sumimasen.* 'Promiňte.'

Pozn.: Slouží jako omluva, případně jako prostředek upoutání pozornosti. Někdy bývá neformálně vyslovováno jako [suimasen].

しつれいしました。 *Šicurei šimašita.* 'Omlouvám se.'

ごめんなさい。 *Gomen nasai.* 'Odpusťte mi.'

Vyjádření vděčnosti, poděkování, může v japonštině nabývat různých podob.

a. Uznání výjimečnosti situace = poděkování

- ありがとうございます。 *Arigató gozaimasu.*
- どうもありがとう。 *Dómo arigató.*
- どうもありがとうございます。 *Dómo arigató gozaimasu.*
- ありがとう。 *Arigató.*
- どうも。 *Dómo.*

Poděkování může předcházet zmínka o předmětu vděku, tj. věci/akci, za niž mluvčí děkuje.

～、ありがとうございます。 (předmět = neutrální téma)

NP は、ありがとうございます。 (předmět = topos)

NP をありがとうございます。 (předmět = [NP o])

b. Omluva = poděkování

Užívá se především tehdy, kdy mluvčí vyjadřuje vděk za něco (*koto*), co pro něj adresát vykonal a co pro adresáta představovalo námahu či zátěž.

- どうもすみません。
- すみません。

c. Časové ukotvení omluvy či poděkování

Tvary některých frází zahrnují opozici MINULOST – NEMINULOST. Minulé tvary jsou příznakové. Mohou odkazovat k situování předmětu vděku v minulosti, mohou však také vyjadřovat emotivní zainteresovanost mluvčího.

Př.: *Hlášení ve vlacích Japan Railways (ve východním Japonsku)*

- a. *Hondžicu, JR higaši Nihon o gorijó kudasaimašite, arigató gozaimasu.*
- b. *Hondžicu, JR higaši Nihon o gorijó kudasaimašite, arigató gozaimašita.*

‘Děkujeme za Vaše využití služeb východojaponských drah JR.’

NEMINULOST (bezpříznakový)

MINULOST (příznakový)

Př.: すみません。

vs. すみませんでした。

ありがとうございます。 vs. ありがとうございました。

Normativní reakce na poděkování, omluvu či pochvalu je v japonštině popření vyjadřované skutečnosti.

Mluvčí₁: どうもありがとう。

Dómo arigató.

Mluvčí₂: いいえ、どういたしまして。

Íe, dó itašimašite.

IV. Ekvivalenty českého „prosím“

České „prosím“ má v interpersonální komunikaci různé funkce. Níže předkládáme vybrané japonské ekvivalenty:

- Prosím (udělejte to pro mne...) おねがいます。 *Onegai šimasu.*
- Prosím (raďte, nabídněte si...) どうぞ。 *Dózo.*
- Prosím (není zač...) どういたしまして。 *Dó itašimašite.*
- Prosím (rozumím správně?) すみません。 *Sumimasen.*